

CAPUT X.

De Propositionibus exponibilibus, & insolubilibus.

Propositiones exponibiles dicuntur illae, quae ratione alicuius signi importantis sententiam obicitur pluribus propositionibus debent exponi, & declarari, quae ratione illae dicuntur exponibiles, siue exponentes, sunt autem triplicis generis: exclusivae, exceptivae, & reduplicativae. Secundum quod constat signis exclusivis, exceptivis, & reduplicativis, & quia ex horum signorum explicatio pendet propositionum exponibilium intelligentia, cum satis fuerint explicata tract. praeced. c. 12. modo de exponibilibus propositionibus nihil momenti superest declarandum, nisi cuius sint generis: nam scilicet, si categoricae, an potius hypotheticae? Respondeo: formaliter esse categoricas, sed virtualiter hypotheticas, quatenus exponuntur per plures categoricas, quae faciunt unam hypotheticam copulativam, aut disiunctivam, aut conditionalem, vel causalem iuxta qualitatem propositionis exponibilis, nam v.g. exclusiva ut Petrus antium currit exponitur per hanc copulativam hypotheticam Petrus currit, & non illas alius currit, reduplicativa, ut homo inquantum rationalis est risibilis, exponitur per hanc hypotheticam causalem quia homo est rationalis, est risibilis, & sic de ceteris: dicuntur ergo virtualiter hypotheticae, eo quia virtute continent hypotheticam, & ei aequivalent in significando. Tatar. tamen tr. 12. com. 1. §. secunda sciendum contendit exponibiles non aequivalente hypotheticis in significando, sed tantum in inferendo.

82. A signatur etiam in istis opposito contraria, subcontraria, contradictoria, & subalterna quarum figuram, vel rotulum (ut vocant) contextum afferunt Tatar. tr. cit. Cassi. lib. 2. append. c. 1. & alii Summulae sed gravis est difficultas de structura contradictoriarum: sunt enim in exclusiva has invicem contradicere tantum Petrus currit, non tantum Petrus currit, quod non videtur bene dictum; cum amba possint esse falsae ex hypothese, quod non currat, sic enim falsa est prima, ut de se patet; item, & secunda, quia ex hypothese nec solas currit, nec cum aliis associatur. Sic etiam istae duae sunt falsae: Tantom Deus est malus, non tantum Deus est malus, quia ista si resolvitur Deus est malus, & aliquis alius praeter Deum est malus. Respondent Summulae in his propositionibus semper secundum esse veram, nam illa non tantum Petrus currit ita exponitur, ut tamen alii currant, verum est dicere non tantum Petrus currit: unde de rigore sermonis concedunt etiam illam, ut veram, non tantum Deus est malus; Ratio autem, cur ita resolvantur, debent esse negativae, est, quia propositioni copulativae contradicere debet per disiunctivam de partibus contradicentibus, id est si partes copulativae sint affirmativae, partes disiunctivae esse debent negativae, si autem copulativa sit de una affirmativa, & altera negativa, prima pars disiunctivae erit negativa, altera affirmativa, & ideo cum in casu illa exclusiva tantum Petrus currit, aequivalent huic copulativae, & Petrus currit, & nemo alius currit, illi bene contradicere dicitur, & Petrus non currit, & aliquis alius currit. Verum doctrina haec multum displicet Hurad. disp. 4. Summ. sed. 14. & Arriag. §. 8. qui nullo modo volunt illa admittere non tantum Deus est malus, & volumine debere resolvit, ut aequivalent copulativae in argumento allate, quare concludunt illas propositiones esse contrarias tantum, atque ideo esse simul falsas, cur autem sint contrariae potius, quam contradictoriae, ipsi declarare conantur, sed quia lis est de nomine, & modo loquendi, non ultra proficimur, tenens quod magis placet.

83. Propositiones insolubiles dicuntur, quae nullo modo exponi possunt, ut in aliquo sensu veritatem habeant, quia ipsamet se falsificat, ac suam destruat veritatem, hoc autem toties contingit, quoties ex ipsamet verificatione propositionis, id est, quod ista sit, ut per ipsam significatur, sequitur, quod sit falsa, ut si dicatur, nulla propositio est negativa, nam ex eo, quod ista sit, ut per ipsam enuncietur, sequitur, quod sit falsa, ut si dicatur, nulla propositio est negativa, cum ipsa sit negativa, eadem ratione haec etiam seipsam destruit, Omnis propositio est negativa, cum ipsa sit affirmativa, ita Tatar. tract. insolub. §. sequitur de veritate, ubi propositiones seipsas falsificantes aut esse duplices generis, quaedam enim seipsas per se, & immediate falsificant, & nullo casu possunt, ut allate, quaedam per accidens solum, postquam nimirum aliquo casu, quae alias in se possunt esse verae, quod declaratur exemplo: supponamus Petrum convenisse cum Paulo de danda illi equo, si prima propositio, quam ipse Paulus protulerit, si vera, & quod prima propositio prolata a Paulo sit haec, Petrus non dabit mihi equum, haec propositio, quae alias potest esse vera, seipsam falsificat ex casu posito, quia conventio procedere non potest de propositione, quae sit destructiva patris, quia lis est allata.

Quaerens, cuius generis sint propositiones insolubiles, an categoriae, vel potius hypotheticae? Videatur Tat. cit. ubi solvit hoc quaesitum, & multa dicit curiosa de insolubilibus, quae quia non sunt admodum necessaria, dimittimus; hoc solum est advertendum, quod propositiones insolubiles quocumque modo se falsificant, sunt simpliciter falsae; quia licet habeant verificationem, & ita sit, ut per illas enuncietur, quia tamen ex hoc ipso statim falsae redduntur, non potest verificatio illa dici veritas simpliciter, & absolute, sed potius falsitas, quia ex vero simpliciter nunquam sequitur falsum ex dicendis tract. seq. c. 3.

TRACTATUS III.

De Argumentatione, & ejus affectionibus.

CAP. I.

Quid, & quatuor sit argumentatio.

85. Hic supponendum est ex lib. de anim. triplicem esse intellectus operationem, prima est simplex rerum apprehensio, quia nimirum res apprehendimus nihil de illis affirmando, vel negando, sicut oculis corporeis nihil affirmat, vel negat de colore, quem videt, secunda vocatur compositio, & divisio, & communis nomine iudicium, quia per eam intellectus iudicat de re componendo, aut dividendo, id est affirmando, & negando aliquid de ipsa, ut cum cognita hominis natura iudicat ipsum animal, & non esse lapidem. Tertia vocatur discursus, seu argumentatio, & ratiocinatio, per quam, scilicet intellectus procedit a cognitione unius ad cognitionem alterius, ut cum cognoscit hominem esse animal, quae hinc duplici cognitioni subordina tur, quarum una inferitur ex alia, vocatur discursus, & argumentatio, & ideo definitur, quod sit, oratio, in qua unum ex alio deducitur, unde colligitur tria ad argumentationem convenire, antecedens, quod est illa propositio, ex qua alia sequitur, & consequens, quod est illa propositio, quae sequitur, & vocatur illatio, qualis est particula ergo, vel igitur, aut alia similis, per quam denotatur esse connexionem consequens cum antecedente, ut v.g. Sol est ergo dies est.

Ex quo patet consequens a consequentia valde differre, nam consequens est propositio, quae sequitur post notam illationis, consequentia est illatio illius, seu habitudo antecedentis ad consequens, unde cum optima consequentia foret potest falsitas consequentis, ut si dicatur homo est animus, ergo homo est irrationalis. Et hinc est, quod diversae habent quoque differentias divivias, nam consequens dividitur in verum, & falsum, non sic consequentia, sed in bonam, & malam, ratio est, quia consequentia non est propositio, ad quam solum pertinet verum, & falsum, quia affirmat, aut negat, sed est connectio illativa propositio, ad quam pertinet debita dispositio, & conveniens connectio, conveniens autem, & inconveniens faciunt bonum, vel malum, non verum, aut falsum; Consequentia bona est, in qua unum ex alio redde inferitur, ut Petrus est homo, ergo est animal: mala, & vitiosa est contra est, cum unum ex alio non red inferatur, ut Petrus est homo, ergo dies est, unde verè, & univocè non est consequentia, ut notat Tat. tract. 6. com. 1. §. tertio sciendum, cum de facto in ipsa unum ex altera non inferatur, sed solum apparet, & aequivoce, quatenus duplici constat enunciatione, & nota consequentia.

86. Duplex est argumentatio, recta, & vitiosa, recta est, quae bonam continet consequentiam, vitiosa, quae malam, & ideo fit mala consequentia absolute consequentia non est dicenda, si vitiosa argumentatio nuncupari nequit i. priorem c. 8. & c. 1. Elech. c. 1. Rursus argumentatio bona, quae veram inferit, duplex est, materialis, & formalis, quae consequentiam materiam continet, & formalis, quae nimirum continet consequentiam formalem; Consequentia materialis est, quae universaliter non tenet, sed hic, & nunc tantum ratione materiae, in qua fit, seu ratione terminorum, ex quibus argumentatio constat, v. g. haec consequentia: Omnis homo est animal risibile, ergo omne animal risibile est homo, non tenet, gratia forma; haec enim eadem dispositio argumentationis alteri materiae applicata non inferit conclusionem, ut v. g. omnis homo est vivens sentiens, ergo omne vivens sentiens est homo: sed tenet tantum gratia materiae, quia nimirum fit in terminis convertibilibus. Consequentia formalis est, quae universaliter tenet in quacumque materia, etiam falsa, quae consequens inferitur ex antecedenti gratia forme, id est ratione dispositionis extremorum, taliter ut eadem dispositio applicata cuicumque materiae inferat conclusionem, ut omne animal est substantia, omnis homo est animal, ergo omnis homo est substantia, haec enim eadem dispositio applicata cuicumque materiae etiam impossibili conclusionem inferit, ut v. g. omne animal est lapis, omnis homo est animal, ergo omnis homo est lapis: unde regula generalis est, quod quando servata eadem forma in alia materia non habetur vera conclusio, talis consequentia non est formalis, ita communiter exponunt Summulae consequentiam materiam, & formalem, praesertim Tat. tract. 4. declarando quatuor modos primae figurae, iuxta quam expositionem volunt quae plures solum syllogisticae nomen negari potest consequentia, ceteras vero argumentationes esse materiales, ita Ponc. c. 17. unde Tat. cit. inquit, quod nulla consequentia praesens tenens per locum dialecticum est formalis consequentia, & sic argumentatio ista, omnis homo est animal, ergo quidam homo est animal, tenet per consequentiam materiam.

Verum tantum rigor non placet, nec necessarius est, immò, secundum communem usum loquendi tunc aliqua censetur esse consequentia formalis, quando innitur medio ex se directè, & universaliter consequentiam inferenti, quomodocumque termini disponantur, & illa censetur materialis, quae innitur medio habenti vim inferendi non ex se, sed praesens ex subiecta materia, in qua arguitur, & acceptio ista consequentiae materialis, & formalis ab omni-

omnibus recipitur Theologis, dum p. p. disputant, an ex omnipotentia Dei consequentia formalis inferatur impenitentia, quasi nimirum omnipotentia medium ex se praesens abstrahendo a natura infinita, ubi reperitur, valens inferre impenitentiam, & planè consequentia illa ab universalis ad particularem dicere, quod solum fit materialis; videtur irratiocinabile prolium, quavis enim ex particulari non liceat inferre universale, nisi in materia necessaria, ut verb. grat. quidam homo est animal, ergo omnis homo est animal, & ideo haec consequentia fit verè materialis; tamen è contra ex veritate universalis, aut falsitate inferre particularem valet in quacumque materia ratione subalternationis propositionis particularis ad universalem; ita sentit Sor. lib. 6. cap. 1. de syllogismo lect. 2. ubi ait omnem consequentiam tenentem per locum dialecticum esse formalem.

Demum argumentatio rursus duplex est, alia illativa solum, alia illativa, & probativa simul, prima est, quae solum habet vim inferendi, non sed probandi, quia vel conficitur in terminis non significantibus, aut in materia falsa, ubi non concludit nisi ratione formae, vel si fit in materia vera, tamen antecedens non est notius consequens, cuius defectu antecedens non habet vim probandi consequens, est ratione connexionis necessariae cum illo habet vim illud inferendi. Illativa verò, & probativa simul est, quae habet vim inferendi, vel ratione formae, vel falsum materiae connexae, ac etiam habet vim probandi, quia una propositio est notior alia, ac proinde ex notitia illius bene deducitur notitia alterius, ut cum ex definitione conclusionis definitum, aut passionem de definito monstramus: Solet etiam argumentatio dividi ex parte notae illationis in causalem, conditionalem, & rationalem, nam tota illatio esse potest, quia fit, aut ergo, quae divisio facillè intelligitur recurriendo ad dicta cap. 6. praec. tract. de propositione hydrothetica.

CAPUT II.

De speciebus argumentationis.

87. Quatuor solent assignari argumentationis species ex Arist. 2. Priorem cap. 29. & deinceps; Exemplum, Inductio, Syllogismus, ac Enthymema: Exemplum est argumentatio, quae aliquod singulare probamus ex uno, aut paucis similibus, ut Deus pepercit Ninivitis penitentibus, ergo, & nobis parcat, si penitentiam egerimus: unde medium, cui innitur tota vis exempli ad concludendum, est similitudo singularium: hinc Tatar. tract. 5. explicans hanc speciem argumentationis advertit, quod exemplum non est bona consequentia, nec probativa, nisi in antecedente, & consequente homo est Sorax, vel Plato, quae de alio, ergo omnis homo currit, sic fieri redudionem exempli, & inductioem ad syllogismum docet Tatar. cit. tract. 5. licet ibidem, ut suam defendat opinionem, dicat hoc non tollere, quin sint species distinctae a Syllogismo, quia unam argumentationem reduci ad aliam non est ipsam fieri aliam, sed esse ipsam probari per aliam perfectionem argumentationem; Sed id est minus redde dictum, quia re vera talis redudtio demonstrat exemplum, inductioem, ac Enthymema esse imperfectos syllogismos, quare sicut homo, cui manus, vel brachium deficit, specie non dicitur differre ab homine integro, sic neque argumentationes istae a syllogismo, & hic modus dicendi requeuntur est, quem sequitur Faber in Philosoph. Theor. 1. A. verba q. 25. sect. 5. & alii passim.

At obiciunt Compl. & Joan. de S. Th. quod syllogismus, & inductio sint species argumentationis essentialiter distinctae, tum quia modus procedendi utriusque est essentialiter diversus, nam syllogismus procedit a toto ad partes, seu ab universalioribus ad particularia, & a notis natura ad nota nobis, inductio verò procedit modo opposito, tum quia vis concludendi utriusque est essentialiter diversa, nam tota vis syllogismi consistit in unione duorum in uno tertio, quod in praemis assumitur, ut medium, unde postea in conclusione inferitur uno eorum inter se; vis autem concludendi in inductioe non pendet ex unione extremorum in tertio, sed ex pluribus singularibus sufficienter enumeratis inferunt universaliter sic fieri in omnibus, quas duas essentialiter differentias insinuat Arist. 2. Priorem c. 23. illis verbis: Quodammodo opponitur inductio syllogismo, hic enim per medium probat extremum de tertio, illa verò per tertium probat extremum de medio natura igitur prior, & notior est syllogismus, qui fit per medium, nobis verò evidentior est, qui fit per inductioem, cum ergo ex Arist. syllogismus, & inductio habeant formas argumentationis essentialiter diversas, erunt consequenter argumentationes essentialiter diversae.

88. Quaerens, an enumeratae argumentationes sint propriae species, & ab invicem essentialiter distinctae? Affirmat Masius 1. Priorem quest. 5. & Lemos ab eo relatus, & videtur fuisse opinio Tatar. cit. Compl. verb. lib. 3. cap. 1. quos sequitur Joan. de S. Thom. lib. 2. cap. 5. & lib. 3. cap. 2. volunt in rigore loquendo duas tantam esse species argumentationis, scilicet syllogismum, & inductioem, ab his verò enthymema, & exemplum solum distingui, ut perfectum, & imperfectum, sed in rigore loqui velimas, potius ob eandem rationem dicendum est, neque inductioem continere speciem essentialiter a syllogismo distinctam, quia tam enthymema, quam exemplum, & inductio ad syllogismum reducitur, ut argumentationes imperfectae ad perfectam, ut Arist. docet ex professo 2. Priorem c. 22. & cum eo ceteri ferè omnes, & quidem de enthymemate res est per se clara; exemplum verò reducitur ad syllogismum accipiendo terminum importentem similitudinem pro medio, & praedicatum conclusionis pro maiori extremitate, & subiectum pro minori extremitate, & sic exemplum iam positum reducitur, omnes habentes portum maris sunt divites, Veneti habent portum maris, ut Janenses, ergo sunt divites, ut illi; Inductio verò reducitur, accipiendo singularia, pro medio, & praedicatum conclusionis pro maiori extremitate, & subiectum pro minori extremitate, ut hoc Sorax, vel Plato currit, & sic de alio, ergo omnis homo currit, sic fieri redudionem exempli, & inductioem ad syllogismum docet Tatar. cit. tract. 5. licet ibidem, ut suam defendat opinionem, dicat hoc non tollere, quin sint species distinctae a Syllogismo, quia unam argumentationem reduci ad aliam non est ipsam fieri aliam, sed esse ipsam probari per aliam perfectionem argumentationem; Sed id est minus redde dictum, quia re vera talis redudtio demonstrat exemplum, inductioem, ac Enthymema esse imperfectos syllogismos, quare sicut homo, cui manus, vel brachium deficit, specie non dicitur differre ab homine integro, sic neque argumentationes istae a syllogismo, & hic modus dicendi requeuntur est, quem sequitur Faber in Philosoph. Theor. 1. A. verba q. 25. sect. 5. & alii passim.

89. Quatuor solent assignari argumentationis species ex Arist. 2. Priorem cap. 29. & deinceps; Exemplum, Inductio, Syllogismus, ac Enthymema: Exemplum est argumentatio, quae aliquod singulare probamus ex uno, aut paucis similibus, ut Deus pepercit Ninivitis penitentibus, ergo, & nobis parcat, si penitentiam egerimus: unde medium, cui innitur tota vis exempli ad concludendum, est similitudo singularium: hinc Tatar. tract. 5. explicans hanc speciem argumentationis advertit, quod exemplum non est bona consequentia, nec probativa, nisi in antecedente, & consequente homo est Sorax, vel Plato, quae de alio, ergo omnis homo currit, sic fieri redudionem exempli, & inductioem ad syllogismum docet Tatar. cit. tract. 5. licet ibidem, ut suam defendat opinionem, dicat hoc non tollere, quin sint species distinctae a Syllogismo, quia unam argumentationem reduci ad aliam non est ipsam fieri aliam, sed esse ipsam probari per aliam perfectionem argumentationem; Sed id est minus redde dictum, quia re vera talis redudtio demonstrat exemplum, inductioem, ac Enthymema esse imperfectos syllogismos, quare sicut homo, cui manus, vel brachium deficit, specie non dicitur differre ab homine integro, sic neque argumentationes istae a syllogismo, & hic modus dicendi requeuntur est, quem sequitur Faber in Philosoph. Theor. 1. A. verba q. 25. sect. 5. & alii passim.

89. Quatuor solent assignari argumentationis species ex Arist. 2. Priorem cap. 29. & deinceps; Exemplum, Inductio, Syllogismus, ac Enthymema: Exemplum est argumentatio, quae aliquod singulare probamus ex uno, aut paucis similibus, ut Deus pepercit Ninivitis penitentibus, ergo, & nobis parcat, si penitentiam egerimus: unde medium, cui innitur tota vis exempli ad concludendum, est similitudo singularium: hinc Tatar. tract. 5. explicans hanc speciem argumentationis advertit, quod exemplum non est bona consequentia, nec probativa, nisi in antecedente, & consequente homo est Sorax, vel Plato, quae de alio, ergo omnis homo currit, sic fieri redudionem exempli, & inductioem ad syllogismum docet Tatar. cit. tract. 5. licet ibidem, ut suam defendat opinionem, dicat hoc non tollere, quin sint species distinctae a Syllogismo, quia unam argumentationem reduci ad aliam non est ipsam fieri aliam, sed esse ipsam probari per aliam perfectionem argumentationem; Sed id est minus redde dictum, quia re vera talis redudtio demonstrat exemplum, inductioem, ac Enthymema esse imperfectos syllogismos, quare sicut homo, cui manus, vel brachium deficit, specie non dicitur differre ab homine integro, sic neque argumentationes istae a syllogismo, & hic modus dicendi requeuntur est, quem sequitur Faber in Philosoph. Theor. 1. A. verba q. 25. sect. 5. & alii passim.

nit premiffas, ut magis fyllogifmus conformetur primæ regulæ antepredicamentali, ubi tamen nulla ratione dicendum est voluiffit ponere exempla quæ figuræ, quam ipfe nunquam agno vit...

Ex hoc patet refponfo ad fundamentum oppofitæ fententiæ, & quæcumque in oppofitum obijci folent, quamvis enim poffint fieri quatuor combinationes mediæ cum extremis, illæ tamen duæ, quæ medium fubiicitur in majori, & prædicatur in minori, aut è contra, non funt effentialiter diverfæ, imò quia hæc combinatio, quæ medium prædicatur in majori, & fubiicitur in minori, facit fyllogifmum concludere indirectè, ut patet in exemplo ad Adverfarij allato, ubi minor extremas prædicatur de majori in concludentia, quod efl concludere indirectè, ut poftea dicemus, deberet quarta figura (fi daretur) ad primam reduci, ficut fyllogifmi concludentes indirectè reducuntur ad directos, manet ergo quantam figuram non dari, aut non effe à prima effentialiter diverfam, & fyllogifmus ad Adverfarij allatum re vera effe in prima figura, quia habet medium fubiectum in una, & prædicatum in alia, etfi non ita difpofitum, ut poffit concludere directè, potefl tamen facili negotio ita difponi tranfpofitione præmiffas abfque ulla penitis alia mutatione dicendo; Omne animal efl fubftantia, omnis homo efl animal, ergo omnis homo efl fubftantia;

CAPUT VI.

De Principiis regulativis fyllogifmi.

NOMINE principii regulativi fyllogifmi intelligimus regulam, à qua fyllogifmus habet fuam certitudinem, & evidentiã ad concludendum; funt autem duo principia hujusmodi; Primum efl generaliffimum pro quocumque fyllogifmo, etiam expofitorio, cuius medium efl terminus fingularis, efl autem tale; Quæ funt eadem inter fe, funt eadem inter fe; & quorum unum efl idem cum altero, cum quo alterum non efl idem, non poffunt effe eadem inter fe, quoad primam partem valet pro regulandis affirmativis, quoad fecundam, valet pro negativis, & hoc principium efl tantæ efficitatis, ut in ipfo fundetur univerfa ftructura fyllogiflica, ut teftatur Doctor p. d. 2. quæft. 7. I. idem in folut. ad r. princ. pro 4. quæft. & declarat ut fic propofita quæftione v. g. an anima fit immortalis, ad cognofcendum num hi termini funt connexi, advertendum efl, quæ habeat anima proprietates, & prædicata intrinfeca, & reperto animam effe incorpoream, rursus efl inquirendum, an incorpoream connexionem habeat cum immortalitate, & reperto ita effe, tunc rectè poffumus inferre ex hoc, quod illi termini funt cum hoc tertio felicitè incorporei conjuncti, effe etiam inter fe conjunctos; Quod fi è contra reperitur incorporeum cum immortalitate non poffe connexi, tunc negativè concludendum efl, nec animam eum immortalitate effe connexam, quia incorporeum, quod fupponitur cum anima effe conjunctum, non conjungitur cum immortalitate, atque ita ex hoc patet, quomodo ex connexione extremitatum cum medio inferitur propofitio affirmativa, in qua extremitates uniantur inter fe, & quomodo ex affirmatione unius extremitatis cum medio, & negatione alterius inferitur conclusio negativa, in qua una extremitas negatur de alia. Et quamvis hoc principium fit omnibus fyllogifmis commune, eius tamen vis in expofitorio luculentius apparet, quia tertium illud, felicitè terminus, qui efl medium, efl magis unum, cum fit terminus fingularis, in aliis verbè communis, & ideo hoc genus fyllogifmorum efl omnium perfpicuiffimum, utpote, quod efl alienum à multiplicitate, præceptorum de diftributione, & fuppoitione mediæ, eum fit fignulare, ut patet in hoc; Filius Virginis efl Deus, Chriftus efl Filius Virginis, ergo efl Deus, ut infra magis conflabit.

Alterum principium efl, dicit de omni, & dicit de nullo, quoad primam partem valet pro regulandis affirmativis, quoad fecundam pro negativis; dicit de omni efl, quicquid univerfaliter dicitur de fubiecto abfoluto fupponente; dicit etiam de quocumque contento fub illo, ut fi omne animal efl fubftantia, ergo & homo, qui fiat fub animali, efl fubftantia. Sic dicit de nullo efl, quicquid univerfaliter negatur de fubiecto, negari etiam de quocumque contento fub eo, ut fi nullum animal efl lapis, ergo nec homo, qui fiat fub animali, erit lapis. Hoc autem principium non efl ita univerfale, ficut primum, quia non defervit ad fyllogifmum expofitorium, ut notat Tatar. 1. Priorum quæft. 1. dub. 2. & 3. fed tantum ad illum, cuius medium efl terminus communis, cui termino duntaxat applicari poffunt fignæ univerfales, omnis, & nullus, hoc principium conftituit, ut illum diftribuit pro fuis inferioribus; Et quamvis affumit per hoc principium dicantur præcipue regulari modo perfecti primæ figuræ, non propterea negari debet etiam cæteros regulari, per illud enim tantum infirmare volunt folos modos perfectos primæ figuræ immediatè regulari per ipfum, adhuc tamen, & alii poffunt mediatè regulari, quatenus omnes ad perfectos poffunt reduci, ut poftea dicemus. Advertendum autem hic efl, hoc fecundum principium regulativum à primo dependere, quod univerfalius efl, & ab eo vim regulandæ fufcipere, ut difcurtenti patebit; imò notant Complut. lib. 3.

cap. 4. hoc fecundum principium à primo non differre, nifi penes hoc, quod primum fupponitur in ordine ad effe, ut videtur in ordine ad prædicari; quidem unum affirmari de alio fundatur fupra identitatem illorum, ficut unum negatur de alio ob eorum diverfitatem, & ideo liquidè patet hoc fecundum principium vim fuam à primo accipere. Conf. ideò enim ex hoc, quod omnis homo currit per dicit de omni, rite concluditur, quod Petrus currit, quod fupponitur probatum Petrum effe hominem, & conquirer conjungitur cum homine Petrus, & curfus, & idem cernitur etiam in altero principio dicit de nullo.

Verum enim verò quamvis hæc doctrina fit communis Summuliftarum calculo probata, nihilominus Mol. p. p. quæft. 28. art. 3. difp. 2. Valq. p. p. d. 123. principium illud primum, Quæ funt eadem univèrfo, &c. tanquam infirmum refponfo, & non univerfaliter verum, nifi redudatur ad dictum de omni, & de nullo, fequitur Cafl. lib. 3. tr. 2. cap. 2. Fundamentum eorum unicum efl, quod tale principium in divinis claudicatur videtur, quia ex identitate reali divinarum perfonarum cum divina effentia non potefl inferri realis identitas earum inter fe, & ideo hic fyllogifmus non valet; realis divina efl Pater, filius efl hæc effentia divina, ergo filius efl Pater; Unde ut hic, & fimiles fyllogifmi expofitorij in divinis rite formantur, ut notat Scot. 1. Prior. q. 7. concl. 4. per dictum de omni, & dictum de nullo regulari debent, ita quod medium terminus, etfi fingularis, diftribuitur hoc modo; Quicquid efl effentia divina efl Pater, filius efl effentia divina, ergo &c. nam ita confequentia tenet, fed major efl falla; Cum ergo primum illud principium; Quæ funt eadem univèrfo, &c. non tenet in divinis, nifi cum multis limitationibus, quæ tandem faciunt illud recidere in aliud principium dicitur de omni, & contra fecundum principium apertim fit regulare etiam fyllogifmos expofitorios in divinis, ut patet in exemplo allato, concludunt Vafquez; & Molina, dictum de omni, & dictum de nullo, effe unicum principium regulativum omnium fyllogifmorum. Addit Cafl. principium illud. Quæ funt eadem omni, &c. poni ab Arift. 7. Top. cap. 1. non autem 2. Prior. ubi erat locus agendi de principijs regulativis fyllogifmorum; fed ibi tantum agnoscitur principium dicit de omni, &c. ergo hoc tantum erit abfolutè principium regulativum fyllogifmorum.

Sed fruftra laborant, nam veritas illius principij efl univerfaliffima, & etiam valet in divinis, & quamvis D. Th. p. p. quæft. 20. art. 3. & Thomiftæ cum ipfo aliquas afferant limitationes, ut etiam in divinis verum fit, Scôtas tamen cit. p. d. 3. quæft. 7. fert illud, ut abfolutè verum fit, ita quod fempè verum efl, quæ funt eadem univèrfo, effe quoque inter fe eadem illa talis identitate, non tamen majori, quia non potefl concludi aliqua identitas extremitatum inter fe, nifi fecundum illam identitatem, quæ funt eadem medio, & fignificat Doctores ex identitate reali perfonarum in effentia inferri potefl identitas realis ipfarum inter fe, non quidem realis perfonarum, fed realis effentiarum, quia hæc identitate cum effentia funt idem; realis autem allatus, & fimiles, in divinis non tenent, quia afferuntur ut expofitorij, cum tamen re vera tales non funt, fed pofitivæ, ut Doctores notant ibidem, & fequitur Arabal. p. p. difp. 102. cap. 2. ratio efl, quia medium in fyllogifmo expofitorio ita debet effe fignulare, ut fit hoc aliquid, & incommunicabile ut quod, qualis non efl effentia divina, & ideo ipfa non efl fuficiens medium pro fyllogifmo expofitorio, & quando etiam illi fyllogifmi effent expofitorij, prorfus fallum efl poffe regulari per dictum de omni, & dictum de nullo, quicquid dicit Poncius difp. 10. Log. quæft. ult. quia hoc principium folum regulatur difcurfus, qui procedunt ex vi alicujus termini diftributi, repugnat autem prorfus termino fingulari, qui efl medium in expofitorio, diftribui, cum inferiora non habeat, diftribui namque fua accipit diftributive efl idem, ac fupponere pro fignificatis fuis inferioribus. N. c. Scotus cit. 1. Priorum, quæft. 7. facit auctoritatem, fed tandem efl doctrinæ, quam habet in lib. fentent. Arift. autem 1. Priorum folum fecundum principij expreffè meminit, quia ibi folum loquitur de fyllogifmo, in quo pro medio fupponitur terminus communis, utpote qui magis infervit ad cognitionem scientificam comparandam.

Quamvis ergo magna fit neceffitas fecundi principij, nam illo deficiente destrueretur defenfus ab univerfali ad particularia, quia virtute hujus principij tenet talis defenfus, omnis homo efl animal, ergo Petrus efl animal; & Paulus efl animal; imò negato hoc principio duo contradictoria: effent fimul veræ, nam cum veritate iftus univerfalibus, omnis homo efl animal, faret veritas hujus particularis, aliquis homo non efl animal, quæ illi contradicit. Nihilominus fatenda etiam efl neceffitas illius principij. Quæ funt eadem, &c. & dependentia hujus fecundi ab illo, nam ex eo prædicatur de quibuslibet eo contentis prædicatur, quia ipfa aliquo modo identificatur, ut difp. de univerf. dicebimus, ergo dicit de omni neceffario fupponit identitatem fubiectorum in prædicato, & dicit de nullo feparationem, quod bene demonftrant Hurr. difp. 10. Log. fect. 16. Arriaga difp. 8. fimm. fect. 2. & alij Doctores noftrum fecuti, & nuper Ovid. contr. 4. fummul. punct. 1.

CAPUT VII.

Regula regulativa, & fpecialis cuiuscumque figuræ affignatur.

EX principiis regulativis fyllogifmi cap. præc. declaratis, quicquid deducitur de regula regulativa nihil fequitur, unde hæc confequentia non valet, Nullus homo efl irrationalis; nullus equus efl homo, ergo nullus equus efl irrationalis; ratio hujus æquiva non potefl concludere affirmativè, eo quod medium terminus, quia efl tota ratio confequentiæ, cum neutro extremo efl conjunctum; nec efl eum alio per medium, debet idem medium cum altero extremo efl conjunctum, nam fi unum extremum ab altero diftinguitur propter diftindta; fi autem medium cum illo extremo jungatur, non erit ratio neque conjungendi, neque fperandi ipfa extrema, unde patet, hæc regulam fundari in primo principio regulativo. Advertendum tamen efl, præmiffas interdum videri affirmativas, cum tamen re vera occultam contineant negationem, & ideo non concluduntur, ut in fyllogifmo, omnis homo difert ab Angelo, omnis fpiritualis fubftantia difert ab homine, ergo omnis fpiritualis fubftantia difert ab Angelo, omnes hæc præmiffæ funt negativæ, quia difert efl idem, ac unum non efl aliud, & ita fe habent omnes propofitiones, in quibus efl relativum diverfificans.

Sed obijcies, hæc confequentia efl bona, quod non movetur, non currit, Socrates non movetur, ergo non currit, & tamen efl ex puris negativis. Refp. hoc nil trahere regulas de fyllogifmo categorico, allatus autem efl hypotheticus, nam illa major huic conditionali æquivaleret, & non movetur, non currit, & præterea fundatur in hac affirmativa, omne movetur movetur. Dices, hæc efl categoricus, Omne quod non efl animal, non efl homo, lapis non efl animal, ergo lapis non efl homo, & tamen confequentia tenet ex puris negativis. Refp. majorem efl univerfalem affirmativam, nam æquivalet illi; omne non animal efl non homo, idque patet ex regulis conversionis, nam univerfaliffima affirmativa convertitur per contrapofitionem infinitatis terminis, ac etiam, etfi ratio, fubjedo infinito, & negata copula, unde hæc propofitio, omnis homo efl animal, fic convertitur, omne non animal efl non homo, vel fic, omne non animal non efl homo, vide Cafl. lib. 3. tr. 2. c. 6.

Secunda Regula efl, quod ex puris particularibus nihil fequitur ratione formæ, non enim valet, aliquod animal efl homo, alius equus efl animal, ergo alius equus efl homo, & fi interdum fequitur ratio materie, ut aliquod animal efl fubftantia, alius homo efl animal, ergo alius homo efl fubftantia. Ratio huic regulæ efl, quia in propofitionibus particularibus medium terminus non cõpletè diftribuitur, id efl non accipitur folum totam fuam étitudinem, & univerfalitatem, fed folùm inæquate, id efl fecundum partem hinc fit, ut ex vi connexionis cum medio non fequitur inter duo extrema conexio, quia unum ex his extremis potefl in majori cum hoc medio connexi fecundum unam partem, & alterum extremum in minori conjungi cum eodem medio fecundum alteram partem, ut patet in allato exemplo, in quo licet homo, & equus connectantur cum animali, non tamen fequitur connexio inter fe, quia animal non diftribuitur completè, hinc extat illud pceptum, quod medium in aliqua faltem præmiffarum debet diftribui, ut fic perficere poffit conjungi, vel diftingui ab extremitatibus alias non regulatur fyllogifmus per dicit de omni, vel dicit de nullo, in quo principio hæc regula fundatur; adverte tamen, quod quando medium efl fignulare, ut in expofitorio fyllogifmo, tunc rectè concluditur, quia fupponitur in utraque præmiffa fecundum fe totum.

Sed obijcies, hæc efl bona confequentia, fi aliquis homo currit, aliquid animal movetur, fed aliquis homo currit, ergo aliquid animal movetur, & tamen efl ex puris particularibus. Refp. hunc fyllogifmum efl hypotheticum, & præterea majorem efl univerfalem implicite, & æquivalet huic, quocumque alius homo currit, aliquid animal movetur, nam ly alius homo, fubjectum in majori, ampliat, & fit terminus univerfalium per illam conditionalem fi, quæ æquivalet illi, quocumque alius homo currit, &c. Dices, hæc efl categoricus, quod licet video, fol licet, ergo Solem video, & tamen efl confequentia bona ex puris particularibus. Refp. majorem poffe fumi univerfaliter, vel particulariter, primo modo æquivalet illi, omne, quod licet, video, & confequentia efl bona, fecundo modo æquivalet illi, aliquid, quod licet, video, & tunc confequentia non efl bona, quia potefl licere candela, quam non vides.

Tertia Regula efl, quod conclusio fequitur femper debiliorem partem, quare fi una præmiffa erit particularis, vel negativa, etiam altera fit affirmativa, vel univerfalis, conclusio erit particularis, vel negativa, quia negativa efl ignobilior affirmativa, & particularis univerfali. Ratio huic regulæ efl, ut quia fi una præmiffa efl affirmativa, altera negativa, tunc unum extremum conjungitur cum medio, & alterum ab eodem modo feparatur in præmiffis, quocumque autem aliqua duo ita fe habent, ut unum connectatur cum alio tertio, & alterum ab eodem tertio feparatur, non poterunt non effe invicem feparata, ex eo enim, quod Petrus efl homo, & equus non efl homo, non potefl inferri, nifi Petrus non efl equus. Idem dicendum, fi una præmiffa fit particularis, quia etiam in propofitione univerfali unum extremum uniatur cum medio fecundum fe totum, in particulari tamen alteram ex

remum uniat cum illo tertio folùm fecundum partem, & ideo non potefl inferri effe invicem connexa extrema, nifi fecundum partem, ut omnis iuftus efl amandus, fed aliquis homo efl iuftus, ergo aliquis homo efl amandus, non potefl inferri; omnis homo efl amandus ob rationem allatam; ex quo patet hæc regulam fundari in primo principio regulativo, quia extrema in concludentia nequeunt habere inter fe majorem connexionem, quam habuerint in præmiffis cum medio.

Sed obijcies, fyllogifmum Arift. 2. Cœli c. 4. Omnes ftellæ, quæ non funt obfcure, funt propæ nos, Planætæ non funt obfcure, ergo Planætæ funt propæ nos, minor efl negativa, & tamen conclusio efl affirmativa. Rursus ex regulis bonæ confequentiæ traditis c. 2. ex falfo fequitur verum, ut patet fic arguendo, omnis equus efl animal, omnis homo efl equus, ergo omnis homo efl animal, ergo non femper fequitur conclusio debiliorem partem. Denique, cum plures caufæ concurrant eundem effectum, & una efl perfectior altera, effectus a fimiliter perfectiori, & Superiori, ut patet de duobus idem pondustrahentibus, quorum unus efl potentior altero, nam trahio ponderis fequitur virtutem potentioris, ergo, &c. Refp. ad 1. manere illum fyllogifmum efl affirmativum de prædicato infinito, ac fi dicere, Planætæ funt obfcure non funt obfcure, patet ex dicitis c. 1. hujus tract. de infinitatione verbi. Ad 2. cum Summuliftæ dicunt conclusioem legi debiliorem partem, loquuntur quoad attributa propofitionis ad puram formam fyllogifmi atinentia, qualia funt affirmativa, & negatio, particularitas, & univerfalitas, non autem curant de attributis fequentibus materiam, qualia funt veritas, & falfitas, contingentia, & neceffitas, nam forma bonæ confequentiæ optime falvatur etiam in materia falfa; quid autem dicendum fit etiam de attributis fequentibus ex parte materie, difputant Theologi in prologo de fæcra doctrina, & in materia de fide vide Cafl. cit. fufe de hac re differentem, & Amic. tr. 23. difp. 4. q. 11. Ad 3. negatur affumptum, potius enim res è contra fe habet, quod cum due caufæ fubordinate ad eam eundem concurrunt effectum, effectus formaliter magis a fimilatur inferiori, quam superiori, ut apud omnes efl in confelfo, & notat Scot. p. d. 3. q. 7. fub A. a. & patet de Sole cum caufis inferioribus concurrente, paritas de duobus pondus trahentibus affumpta non valet, quia licet fine caufæ per accidens fubordinate, nam quilibet illorum potefl aliquid illius ponderis trahere, at præmiffæ funt caufæ per fe fubordinate, quarum una nequit fine altera oriam minimum conclusionis particularem caufare.

Quarta Regula efl, quod medium nunquam concludentiam ingreditur. Ratio efl manifefla, tum quia quilibet terminus bis tantum ponitur in fyllogifmo, ergo cum medium efl bis pofitum in præmiffis, totum in concludentia poni non valet; tum quia fi in ea poneretur, non differret conclusio a præmiffis, contra finem fyllogifmi, qui efl, ut ex conjunctione quarum habent duo extrema cum medio in præmiffis, inferatur conexio eorundem excludo medio.

Sed obijcies, hi fyllogifmi tenent, cum tamen medium etiam in concludentia habeant; omnis homo efl animal, fed homo efl homo, ergo homo efl animal. Item omnis Angelus efl fpiritus, Michael efl Angelus, ergo aliquis fpiritus efl Angelus. Refp. in primo fyllogifmo medium ingredi concludentiam fub ratione extremitatis, non fub ratione mediæ; in fecundo confequentia tenet ex regulis conversionis per accidens, nam conclusio particularis efl propofitio convertens majorem, quæ efl univerfaliffima affirmativa, non autem tenet ex vi forme fyllogiflicæ.

Quinta tandem efl, quod tam in medio, quam in extremitatibus non varietur proprietates terminorum excepta fuppoitione, non debent efl termini æquivoci, nec in una propofitione ampliare, & in alia refringi, quia tunc argueretur termino magis amplo ad eundem minus amplum, aut è contra; nec in concludentia diftribui debet aliquid terminus, qui non fuerit in præmiffis diftributus, quia fane argueretur à non diftributo ad diftributum, ut v. g. fi diceremus, omnis homo efl animal, nullus leo efl homo, nullus leo efl animal, nam animal in majori non efl diftributum, id efl univerfali fimpliciter, fed accipitur folùm pro eo, quod efl in homine, nam fignam univerfalem affirmativam non habet vim diftributi terminos remotos, fed tantum proximos, id efl fubiectum non prædicatum, in concludentia verbè diftribuitur; & accipitur etiam pro eo, quod efl in leone, nam fignam univerfalem negativam vim habet diftributi terminos proximos, & remotos; Et ratio univerfalibus hujus regulæ efl, quia fi oppofitum illius, quod in hac regula præcipitur, heret, tunc efl in fyllogifmo quatuor termini, & dari poffet antecedens verum, & confequens falium, quod efl formaliffimum iudicium malè confequentiæ.

Ex regulis generalibus præc. declaratis defumitur pro unaquaque figura fpecialis quedam regula. Peculiaris efl itaque regula pro prima figura efl, quod in quocumque fyllogifmo ejus directè concludente, ut confequentia fit bona, nec major debet efl particularis, nec minor negativa. Ratio efl, quia fi major efl particularis, medium in nulla præmiffarum diftribueretur contra præceptum datum in fecunda regula generali; non efl diftributum in majori, quia efl particularis, neque in minori, cum enim in ea medium prædicetur, & fit univerfalis affirmativa (aliquem foret ex puris particularibus) confequenter neque in ea diftribuitur, quia univerfalis affirmativa non diftribuit nifi fubiectum, & ideo hæc confequentia non tenet in prima figura, aliqua fubftantia efl Angelus, omnis homo efl fubftantia, ergo aliquis homo efl Angelus.

Item minor negativa esse non debet; quia tunc in conclusione distribuere aliquid terminus, qui non esset distributus in premis- sis, & argueretur a non distributo ad distributum contra quintam regulam generalem, nam majus extremum non distribuere in maiori, quia esset universalis affirmativa, in qua predicatum non distribuitur, in conclusione autem distribuere, quia esset universalis negativa, in qua per signum negativum distribuere tam subiectum, quam predicatum, quia negatio, ut ajunt, est malignantis nature, & negat de subiecto, quocumque invenit post se, ut nullus homo est ligum, aut quidam homo non est ligum, id est neque hoc ligum, neque illud ligum, neque istud, & propterea universalis negativa convertitur simpliciter, non autem universalis affirmativa, hac igitur de causa hac consequentia non tenet in prima figura, omnis Angelus est substantia, nullus homo est Angelus, ergo nullus homo est substantia. Advertendum tamen, quod si conclusio esset indirecta, potest interdum maior esse particularis, & minor negativa, quia tunc cessant defectus assignati, ut infra constabit de quibusdam modis primæ figure indirecte concludentibus.

Sed obijcies, hunc syllogismum esse bonum, & directe concludere in prima figura maiori existente particulari, v. g. aliquod rationale dicitur, omnis homo est rationale, ergo aliquis homo dicitur. Resp. concludere tantum ratione materie, nam si concluderet ratione forme, hoc etiam aliud argumentum valeret sub eadem forma, aliquod animal est rationale, omnis homo est animal, ergo aliquis homo est rationale.

Regula pro secunda figura est, quod ex puris affirmativis nihil sequitur, ut patet in hoc syllogismo, omnis homo est animal, omnis equus est animal, ergo omnis homo est equus: Neque ex maiori particulari, ut patet in hoc alio, aliquod vivens est animal, nullus Angelus est animal, ergo nullus Angelus est vivens. Ratio est, quia si ambe premissæ essent affirmativæ, cum in hac figura medium sit prædicatum in neutra, distribuere contra preceptum datum, quia in propositione universalis affirmativa, quales sunt illæ, prædicatum nunquam distribuere, quia cum dicitur, omnis homo est animal, non est sensus, quod sit omne animal, sed tantum illud animal, quod est ad humanam speciem contractum, vel aliquod animal confusè. Si vero maior est particularis, tunc in conclusione distribuere aliquid terminus, qui non esset distributus in præmissis, nam ut patet in alio exemplo, majus extremum non distribuere in maiori, & distribuere in conclusione, & sic datur antecedens verum, & consequens falsum.

Regula tandem pro tertia figura est, quod conclusio particularis esse debet, & minor affirmativa; Nam si conclusio non esset particularis, iam aliquis terminus distribuere in conclusione, qui in præmissis distributus non esset, ut patet in hoc syllogismo, omnis homo est risibilis, omnis homo est animal, ergo omne animal est risibile, ubi animal distribuere in conclusione, & non in præmissis. Sic etiam idem sequitur inconveniens, si minor sit negativa, ut patet hoc alio syllogismo, omnis homo est animal, nullus homo est equus, ergo aliquis equus non est animal, ubi animal distribuere in conclusione virtute negationis ante copulam postæ, cum tamen in maiori distributum non sit, quia est universalis affirmativa, in qua prædicatum nunquam distribuere; & hæc regula sunt valde notandæ, quia juvant ad cognoscenda vitia syllogismorum inutilium, in quibus semper invenitur aliquis defectus distributionis.

CAPUT VIII.

Assignantur modi cuiusque figure cum eorum exemplis.

ros Sed decem modis possunt in qualibet figura propositiones secundum quantitatem, & qualitatem variari, nam secundum quantitatem quatuor sunt combinationes, possunt enim esse ambe premissæ universales, vel ambe particulares, vel maior universalis, & minor particularis, vel maior particularis, & minor universalis, & rursus harum singulæ possunt secundum qualitatem quadrupliciter disponi in singulis figuris, aut enim sunt ambe premissæ affirmativæ, aut ambe negativæ, aut maior affirmativa, & minor negativa, aut demum major negativæ, & minor affirmativa. Cæterum ex hac tota multitudine solum novemdecim modi utiles sunt ad rectè inferendum, sex ad 3. figuram spectantes, quatuor ad 2. & novem ad 1. quorum primi quatuor directe concludunt, alii quinque indirectè, ille autem modus indirectè concludit, in cuius conclusione maior extremitas de minori prædicatur, & contra illæ concludunt indirectè, in cuius conclusione minor extremitas prædicatur de maiori: porro omnes, & singuli modi utiles cuiusque figure his verbis comprehenduntur.

Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Baralipon, Colante, Dabiti, Fesapo, Eristomen, Celare, Camestres, Fesmo, Baroco, Darapti, Felapton, Disamis, Datisi, Brocardo, Ferison.

Quorum sensus difficilis non erit, si recolantur, quæ supra diximus tract. præc. cap. 8. vocalem, scilicet A, universalem affirmativam denotare, E, universalem negativam, I, particularem affirmativam, O, particularem negativam; illæ igitur dictiones singulas indicant modos syllogismorum cuiusque figure, & vo-

cales contentæ in tribus primis syllabis, denotant tres propositiones syllogismi, quales, & quantæ esse debeant, si quæ verò alie vocales superint in quibusdam dictionibus ponuntur metri gratia. Primi duo versus explicant novem modos utiles primæ figure, quatuor primi sunt directi, quinque alii indirecti: quatuor primæ dictiones terti versus indicant quatuor modos secundæ figure; Denique a Darapti ad finem usque denotant sex modi tertiæ figure. Erit igitur syllogismus in Barbara, si medium in maiori subiciatur, & in minori prædicetur, sicutque tam præmissæ, tum conclusio universales affirmativæ, & omne animal est substantia, omnis homo est animal, ergo omnis homo est substantia. Erit syllogismus in Celare, ac in secunda figura, si in utraque præmissa medium prædicetur, & maior sit universalis negativa, minor universalis affirmativa, & conclusio universalis negativa, ut nullum vitium est amandum, omnis virtus est amanda, ergo nulla virtus est vitium; Erit denique syllogismus in Darapti, ac in tertia figura, si medium in utraque præmissa subiciatur, & premissæ ambe sint universales affirmativæ, conclusio verò particularis affirmativa, ut omne animal est vivens, omne animal est substantia, ergo aliqua substantia est vivens; & in tribus figuris tria protulisse exempla in primis cuiusque modis sufficeret, sed ad maiorem Tyronum commoditatem in singulis modis afferre exempla juvabit in primis itaque quatuor modis primæ figure directe concludentibus ita syllogizatur.

- Bar Omne animal est substantia,
  - ba Omnis homo est animal,
    - ra Ergo omnis homo est substantia.
- Co Nullum animal est lapis,
  - la Omnis homo est vivens,
    - rea Ergo nullus homo est lapis.
- Da Omnis homo est rationalis,
  - ra Aliquod animal est homo,
    - i Ergo aliquod animal est rationale.
- Fe Nullus spiritus est corpus,
  - ri Aliqua substantia est spiritus,
    - o Ergo aliqua substantia non est corpus.

109 Hæc allata exempla sunt pro quatuor modis primæ figure directe concludentibus, ubi ut vides, primus continet tres propositiones universales affirmativæ, secundus continet maiorem negativam, minorem universalem affirmativam, & conclusio universalis negativa; tertius habet maiorem universalem affirmativam, minorem, & conclusionem particularem negativam; quartus denique habet maiorem universalem negativam, minorem particularem affirmativam, & conclusionem particularem negativam; in aliis vero quinque modis huius primæ figure indirectè concludentibus ita syllogizatur, ut in sequentibus exemplis.

- Es Omnis spiritus est substantia,
  - ra Omnis Angelus est spiritus,
    - lip Ergo aliqua substantia est Angelus.
- Co Nullum animal est lapis,
  - lea Omnis homo est animal,
    - rea Ergo nullus lapis est homo.
- Da Omnis leo est animal,
  - bi Aliquod rugibile est leo,
    - ti Ergo aliquod animal est rugibile.
- Fa Omne animal est corpus,
  - pes Nullum elementum est animal,
    - mo Ergo aliquod corpus non est elementum.
- Fri Aliquis homo est musicus,
  - fo Nullus lapis est homo,
    - so Ergo aliquis musicus non est lapis.

Exempla nunc adducta sunt quinque modorum in prima figura indirectè concludentibus, ubi ut vides, primus constat ex maiori, & minori universalis affirmativæ, conclusio verò particulari affirmativa, secundus constat maiori universalis negantem, minori universalis affirmantem, & conclusionem universalem negantem colligitur tertius continet maiorem universalem affirmativam, minorem particularem affirmativam, & similiter omnino conclusionem deducit quartus habet maiorem universalem affirmantem, minorem universalem negantem, & conclusionem particularem negantem; quintus tandem constat maiori particulari affirmativa, & minori universalis negativa, & colligit conclusionem particularem negativam.

Modi secunde figure sunt quatuor sequentes, qui tantum utiles sunt ad colligendas conclusiones negativas, & in eis ita syllogizatur.

- Co Nullum lignum est animal,
  - fa Omne homo est animal,
    - re Ergo nullus homo est lignum.

Ca Omnis homo est animal,
 mef Nullum lignum est animal,
 tres Ergo nullum lignum est homo.

Fe Nullum lignum est animal,
 si Aliquis homo est animal,
 fo Ergo aliquis homo non est lignum.

Da Omnis homo est animal,
 ro Aliquod lignum non est animal,
 eo Ergo aliquod lignum non est homo.
 Exempla nunc adducta sunt modorum secundæ figure, ubi ut vides, primus constat ex maiori universalis negantem, & minori universalis affirmantem, & conclusionem universalis negantem; secundus habet maiorem universalem affirmativam, minorem universalem negativam, & similiter prolixus conclusionem; tertius continet maiorem universalem negativam, minorem particularem affirmativam, & colligit conclusionem particularem negativam; quartus denique constat maiori universalis affirmativa, minori particulari negativa, & similiter prolixus conclusione.

Modi tertiæ figure sunt sex sequentes, qui omnes tantum utiles sunt ad eliciendam conclusionem particularem, ac in eis ita syllogizatur.

- Da Omne animal sentit,
  - ra Omne animal est corpus,
    - pi Ergo aliquod corpus sentit.
- Fe Nulla planta est fenestiva,
  - lap Omnis planta est corpus,
    - mp Ergo aliquod corpus non est fenestivum.
- Da Aliquod animal est homo,
  - fa Omne animal est substantia,
    - ma Ergo aliqua substantia est homo.
- Da Omne animal est substantia,
  - ra Aliquod animal est vivens,
    - fi Ergo aliquod vivens est substantia.
- Bro Aliqua planta non est lapis,
  - car Omnis planta est vivens,
    - ar Ergo corpus vivens non est lapis.

110 Sufficientia verò horum modorum in quacumque figura facile deducitur ex regulis earum assignatis tum generalibus, tum specialibus, nam in prima figura ex sexdecim combinationibus relictæ debent omnes quatuor puræ negativæ, & omnes quatuor puræ affirmativæ, & ex duabus primis negativis generalibus, & ex peculiari regula primæ figure relictæ debent omnes modi, qui habent maiorem particularem, & qui habent minorem negativam, unde quatuor modum taxat remanent in prima figura directe concludentes; quia verò diximus regulam primæ figure solum requiri ad concludendum directe, idcirco adhuc in ea possunt admitti alii modi indirectè concludentes, in quibus etiam interdu possit maior esse particularis; aut minor negativæ, ut patet in Fesapmo, & Eristomenum. Sic etiam in secunda figura ex duabus primis regulis generalibus excluduntur octo combinationes, scilicet, ex puris negativis, & puris particulariibus; & ex peculiari eisdem regula excluditur combinatio ex utraque præmissa affirmativa, vel ex maiore particulari, & utraque illa combinatio potest bis fieri, scilicet, utraque affirmativa cum maiore particulari, & minore universalis, vel è contra, & utraque maior particularis existente prima præmissa affirmativa, & secunda negativa, vel è contra, unde in tertia figura ex duabus aliis regulis generalibus octo excluduntur combinationes etiam ab aliis figuris excludat: & ex speciali regula eisdem, quod minori existente negativa nihil concluditur si-

ve maior sit particularis, & minor universalis, sive è contra, & sic excluduntur alie duæ combinationes, unde sex tantum remanent modi in tertia figura, ex quo tandem sequitur, modos utiles syllogizandi esse novemdecim, cæteros verò inutiles, & vitiosos, eo quia semper invenitur in eis aliquis defectus distributionis; de hac sufficientia vide Scot. 1. Prior. q. 22. 23. & 24.

Contra sufficientiam modorum primæ figure obijcies, Primum quod sint plures assignatis, tum quia possunt in ea dari alii modi directe concludentes, v. g. Barbari, & Celarent, quorum primus ex præmissis universalibus affirmativis concludit particularem affirmativam, alter verò ex maiori universalis negativæ, & minori universalis affirmativa concludit particularem negativam: Tum quia cum quarta figura ex didis non sit distincta à prima, eius modi, qui sunt Barbari, Camestres, Disamis, Ferison, & alii partem pertinebunt, cum bene concludant. Deinde urbes ex ipsa parte, quod sint pauciores, quia Arist. 1. Priorum cap. 5. solum duos modos indirectos enumerat in prima figura, nempe Fesapmo, & Ferison.

Resp. ad primam duas illas combinationes contineri in Barbara, & Celarent, quia sub universalis particularis continetur: hinc notat Scotus lib. 5. cap. 4. lec. un. not. 3. nec Arist. nec Petr. Hisp. horum meminisse modorum, quia Arist. ait, quod omnis syllogismus, qui potest inferre conclusionem universalem, potest etiam inferre particularem per substitutionem illiusdem illam. Accedit quod monet Scot. 1. Priorum quæst. 22. diversificat modorum attendendam esse penes præmissas, non autem penes conclusionem, ut patet ex multitudine combinationum allata. Modi autem pro quarta figura inventi non differunt à modis primæ, nisi ex sola transpositione præmissarum merè accidentali, quare sicut talis transpositio non diversificat essentialiter quartam figuram à prima ex dictis cap. 5. ita neque in eadem figura variabit essentialiter modos. Ad aliud pro altera parte Tatit. 1. Priorum quæst. de modis p. fig. art. 1. §. primo, secundum, quem sequuntur Comimb. ibi cap. 7. ostendit, quod Arist. enumerat sex tantum modos, qui distinguuntur à directe concludentibus non solum in conclusione, sed etiam ex parte præmissarum, quales sunt tantum illi duo; alios tres non enumerat, quia non multum differunt à perfectis, cum illi sint similes in præmissis.

Deinde contra sufficientiam modorum secundæ, & tertiæ figure obijcies, quod in ipsis possunt assignari modi indirectè concludentes non minus, quam in prima, ergo sunt multo plures enumeratis; probatur assumptum, tum quia nedum Scotus cit. & ceteri communiter ita docent, sed etiam est expressa Arist. doctrina 1. Priorum cap. 8. ibi. n. loquens de duobus modis primæ figure indirectè concludentibus Fesapmo, & Ferison, subiungit fieri possibile consimiliter & in aliis figuris, hoc est posse pariter in illis indirectè concludi, ut ibi A verroes exponit; tum quia ipsa experientia urget, ut Doctor ostendit loc. cit. nam in Celare, & Camestres in secunda figura, Darapti, Disamis, & Datisi in tertia cum eadem dispositione, & ordine præmissarum potest converti conclusio, & à convertita ad convertentem est bona consequentia, in tali autem casu minus extremum prædicatur de maiori, quod est concludere indirectè. Ceteri etiam modi eorumdem figurarum, scilicet Feslino, & Baroco in secunda, Felapton, Brocardo, Ferison in tertia, possunt indirectè concludere per transpositionem præmissarum; transpositis enim præmissis conclusio, quæ prius erat directa, fit indirecta, ergo, &c.

Respondent alii, qui bus consentire videntur Fonseca lib. 6. Inst. cap. 13. & Comimb. 1. Priorum cap. 7. quæst. 3. Poncius disp. 20. Log. quæst. 5. num. 55. negando assumptum, quia tunc indirectè concluditur, cum prædicatur minus extremum de maiore, sed id contingere nequit in secunda, & tertia figura; in his enim figuris designari nequit majus, & minus extremum ex conjunctione ipso- rum ad invicem, quia in illis utrumque subicitur in secunda figura, utrumque prædicatur in tertia, illud ergo erit majus extremum in his figuris, quod in conclusione prædicatur; & minus, quod in eadem subicitur, quare implicabit in adjecto dicere, posse in his figuris minus extremum prædicari, & majus subici. Confirmant id ex Arist. qui 1. Priorum cap. 6. hoc pacto videtur in his figuris majus, & minus extremum designasse, dum ait majus extremum in secunda figura esse, quod est magis propinquum medio, minus, quod est magis remotum, & è contra in tertia figura, inquit cap. 7. majus extremum esse, quod longius distat à medio, minus, quod est medio propinquius. Confirmant tandem, quia in secunda, & tertia figura non habemus dictiones indicantes modos indirectos præter directos, sicut in prima, figura evidens non dari in eis modos indirectè concludentes, sicut in illa.

111 Oppositum tamen verius est, ut ostendit ratio allata in argumento; & fundamentum eorum falsum est, majus enim, & minus extremum generatim loquendo designantur in præmissis ex conjunctione cum medio, non in conclusione ex conjunctione eorum inter se, unde illud dicitur majus extremum, quod dignior obtinet locum in præmissis, scilicet in maiori cum medio, & minus extremum, quod obtinet minus dignum, scilicet in minori, ita docuimus ex communi superiori cap. 5. ergo etiam in secunda, & tertia figura distinctio majoris, & minoris extremi sumenda est ex ordine præmissarum, non verò ex subiectione, & prædicatione ipsorum in conclus. Neq. oppositum docuit Arist. cum nam longè diversus est sensum verborum ejus ab eo, quem Advertiser